

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus VI. Amovetur solutio, sive instatia perimportuna, quam pro lege reflexa recentiorum producit co[n]tra se ex principiis scientiæ mediæ doctissimus P. Palancus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

ARTICULUS VI.

*Amovetur solutio, siue instantia per-
importuna, quam pro lege reflexa
Recentiorum producit contra se ex
principiis scientiæ Mediæ, doctissi-
mes P. Palancus.*

§. I.

*Propriis ejusdem Auctoris verbis
instantia, vel solutio
proponitur.*

172. **H**ic Auctor dudum mihi
familiari conjunctus ami-
citia, quem ob excelsum ejus inge-
nium, exquisitam sapientiam, insi-
gnemque pietatem, aliaque egre-
gias animi dotes impensè colo, ac
diligò citrà omnem assentationem,
in suo Opere verè eximio nuper in-
lucem edito, quod de *Conscientia* in-
scribit, & quo toto modernum Pro-
babilissimum feliciter impugnat, &
expugnat: cùm legem Dei reflexam,
quam Recentiores comminiscuntur,
multis, ac validissimis argumentis
impeteret, ac planè profligaret, eò
legem illam refellit, quòd nisi foret
prorsus fictitia, lex, siue Dei volun-
tas, non foret prima regula hone-
statis, sed secunda, & subordinata
judiciis, & erroribus hominum. Op-
ponit autem sibi pro Recentioribus
quandam, vel evasionem, vel instan-
tiam, petitam ex principiis, quibus
innititur scientia Mediæ.

173. Dices forsan (ait ipse), aliud
esse Deum attemperari, & accommo-
dari in præcipiendo, prohibendo, aut
permittendo, judicio probabili huma-
no: aliud valde distinctum illi subor-
dinari, ac subiaci. Primum verum esse:
secundum falsum. Sicut aliud est Om-
nipotentiam attemperari in còcurren-
do voluntati creatæ, aliud illi subiaci,
& subordinari. Primum enim conce-
dunt Jesuitæ, etiam postquam damna-
vit secundum Innocentius XI. Et quod
lex divina debeat sc. attemperari, &

accomodari judicio humano, forsan
probabis, quia hoc maxime conducit
ad suavitatē divinæ providentiæ. Spe-
ctat enim ad divinā providentiam,
inquit Terillus, complacere aliquan-
do, saltem per accidens, in electio-
ne objecti directè, & per se prohibi-
ti, quod operanti probabiliter ap-
paret prohibitum. Si nimirum ipse
ex contraria probabilitate seductus
pro imperio suæ voluntatis illud obje-
ctum judicaverit licitum.

Item, quia nisi lex divina sic
accommodetur, & attemperetur, vix
nobis, peribit omnis libertas opinandi,
& operandi, standum semper erit in
judicio de moribus pro lege, nunquam
pro libertate, jugum divinæ legis fer-
reum erit, & importabile, nos in mi-
seram captivitatem redigens, à nobis-
que libertatem filiorum adimens, &c.

174. Deinde quasi classicum ca-
nens, Thomistas omnes excitat ad
prælium contra legem reflexam Re-
centiorum, veluti contra novam
scientiam Mediæ, subjungens con-
tinenter: Sed hac solutio, licet ad
mentem Reflexistarum genuina, ipsa-
que doctrina eorum, qui ad talem le-
gem reflexam effugium fecerunt, fal-
sa tamen est, & contra D. Thomam,
omnesque ejus discipulos. Quos omnes
enixè precor advertant, per Probabi-
lissimum, & potissimum per hanc legem
reflexam novam scientiam Mediæ,
novumque usum illius in scholis in-
troduci paulatim, vel, quod est consi-
derabilius, in moribus regendis, &
vita Christiana gubernanda: ac pro-
inde, qui veluti fidelissimi Angelici
Doctores affecta, pro nobili stemmate
ab ipso acceperunt primatum Dei in
omni linea perfectionem dicente con-
tra modernos strenuè propugnare, &
semper vincere, sicut in Theologia spe-
culativa primatum Dei in ratione
causæ, motoris, Domini, liberèque
determinantis tuerentur, sic in Theolo-
gia morali, & practica primatum di-
vinæ legis in regulando mores huma-
nos nulli præ ipsis aquali jure propu-
guandum incumbit.

L. I. 2. Nam

Palanc. de
conf. q. 28.
23. per to-
tum.

Ibi §. 2. n.
144.

Nam eadem, ni fallor, vel ferè eadē utrobique causa est. Sicut enim..... ibi contrarii conantur Deum in concurrente ad unum potius, quam ad oppositum, nostræ libertati subordinare (jam dicunt attemperare), ita hic Deum in precipiendo, aut permittendo hoc potius, quam oppositum ex probabilibus, nostro libero iudicio subordinare videntur (ipsi dicunt attemperare), &c. Hactenus prælaudatus Palancus.

175. Hæc dū in libro ex Auctoris dono liberaliter mihi transmissio, quem magna voluptate, & avidissimè percurrebam, præter omnem timorem occurrerunt, hæsi fateor, & dolui, neque mediocriter sum miratus, dum, & viri amicissimi candidissimum animum, ac pridem mihi notam modestiam facile reducebam in mentem; & simul etiam, considerabam asperitatem verborum ejus, scientiam Mediam, nulla occasione data, sed nimium violenter accepta, comparatione indigna, suggillantem, & probris adeo acerbis laceissentem. Enimverò vir sapiens haud parum præter morem videtur indulsisse opinionibus, quas domo secum affert, & dogmatum, quibus innutritus est, consuetudini, ut supra Nazianzenus agebat. Nec verò renuit ipse (quæ magna ejus modestia est, & singularis animi temperantia) olim mihi cum ipso de re ista amicè, ac confidenter expostulanti candida ingenuitate fateri, familiaribus literis ad me datis, displicere etiam sibi, quod hæc scripserit, quæ ex libro (inquit) libenter delerem propter eas rationes, quas mihi exhibet vestra Paternitas.

176. Quoniam tamen plurimùm refert, ne quis ex libro Auctoris gravissimi, non displicentiam ejus de sententia prolata, sed nudam ipsam ostendente sententiam, occasionem accipiat existimandi, eandem esse, aut similem causam legis reflexæ Dei, quam Reflexivæ fingunt, & scientiæ Dei Mediæ, quam schola

nostra propugnat, unde, vel hanc minoris, vel illam pluris faciat, quam utraque mereatur, pauca breviter dicere de re ista ab instituto nostro nimis aliena, necessitas nos cogit satis quidem invito.

§. II.

Palancus Societatis Doctoribus injuriam haud modicam irrogat.

177. **P**rimùm verò, ut ab ultimis P. Palanci verbis exordiar, non sine injuria nostrorum Doctorum protulit verba illa, *contrarii conantur Deum in concurrente ad unum potius, quam ad oppositum, nostræ libertati subordinare* (jam dicunt attemperare), quasi videlicet in schola nostra ante Decretum Innocentii XI. quo meritò damnavit propositionem illam, *Deus subjicit nobis Omnipotentia suam*, usus illius vocis *subordinare* communis esset, passimque receptus, ad explicandam divini concursus cum nostra libertate, concordiam.

178. Sanè per annos supra viginti in schola Theologica versatus, & libros nostrorum Auctorum sedulò, ac frequenter evolvens pro variis, ac consuetis eventibus Theologicæ exercitationis, maxime verò eos, qui concordiam istam exponunt (quam semel olim discipulis dictatam iterùm nunc præ manibus habeo) non memini apud aliquem me legisse voces *subjicere*, aut *subordinare* ita crudè prolatas, & sine aliquo temperamento, aut congrua modificatione; quoties enim illis utuntur (utuntur autem vix unus, aut alter, nec nisi rarissimè tantùm) semper solent adjungere particulam modificativam *veluti, quasi, quodammodò*, vel similem, præter fusiorem insuper, atque clariorem, expositionem sensus intenti. Frequenter autem, ac ferè semper dicunt, Deum attemperare, sive accommodare, Om-

Omnipotentiam suam, aut concurrentem ipsius ad concurrendum cum nostra voluntate, applicare potentiam suam decreto indifferenti, & à nobis determinabili, committere, aut relinquere liberaliter nobis actuali in ipsis Omnipotentia sue concurrentium ad actus liberos nostros à nostro arbitrio determinandum, vel aliquid ejusmodi in idem recidens. Quod cum sit confans, atque notorium cunctis libros nostros legentibus (utinam eos legant multi, qui impugnant), certè non debuit P. Palancus oppositum innuere, aut supponere, verbis adeò absolutis, ac generalibus, quæque doctrinæ nostræ in re tanti momenti haud modicam invidiam creare possent.

179. Est verò multò gravius, & minùs tolerabile nobis, quòd nostræ Societatis doctrinam in magna controversia de Auxiliis, & scientiam Dei Mediam, quam propugnamus, non solum comparaverit P. Palancus novo recentium Probabilistarum commento de lege Dei reflexa, verum & affirmare non dubitaverit, eandem esse utranque doctrinam, eandem utrobique, aut ferè eandem causam: quasi videlicet Recentiores ex illa Dei attemperatione ad concurrendum cum causis liberis, legitime potuerint concludere, Deum etiam in regulando attemperari iudiciis hominum, ita ut id debeat, tanquam bonum, probare, vel illud reprobare, tanquam malum, quidquid homines ipsi malum, aut bonum, probabiliter, licet falsò putaverint. Nihil esset ineptius hoc ratiocinio; & ideò neque ipsis Recentioribus, qui nihil non pro suo Probabilismo tentant, nihil non, etiam è longinquo afferunt, aliquando venit in mentem: adeò est importunum ad ipsorum propositum.

§. III.

Pro removenda instantia producta premititur synopsis doctrinæ nostræ de concursu divino ad actiones morales creaturæ.

180. **P**orrò, quòd Deus libera voluntate sua Omnipotentiam suam attemperet ad concurrendum cum arbitrio creato, relinquendo videlicet humanæ voluntati immediatam, & electivam actionis suæ determinationem, nihil omninò derogat perfectissimo dominio Dei, nihil item rationi primæ causæ, primi motoris, primi determinantis: immò potius has omnes perfectiones divinas unicè tueretur, & explicat, atque per suavem, & optimam concordiam cum nostra libertate conciliat.

181. Certè dominium Dei absolutissimum nulla ratione minui, aut impediri potest, dum Deus habet plenam, absolutissimam, prorsusque Omnipotentem facultatem, ad liberè inducendam, vel impediendam quancūque velit operationem honestam cujuslibet voluntatis creatæ, ad impediendum item, vel permittendum quodlibet peccatum ipsius, pro priori, & antecederet ad omne omninò liberum exercitium ejusdem voluntatis creatæ absolute, & in re futurum, quid enim aliud desiderari potest ad perfectissimum dominium Dei?

182. Hanc verò facultatem habet Deus ratione scientiæ conditionatæ (Mediam nos appellamus), per quam, antequam aliquid absolute decernat, novit infallibiliter, quid operabitur humana volūtas sub hoc, aut illo auxilio, in istis, vel in illis circumstantiis, supposita infinita, inexhaustibilique virtute Omnipotentia suæ, cui deesse non possint plurima auxilia, quæ prævideantur congrua futura, plura item, quæ incongrua futura prævideantur; quanvis
nul-

nullum omnino determinatum auxilium sit non intrinsece indifferens, cuique voluntas nequeat pro suo arbitrio consensum, vel dissensum conjungere potentiam veram, & antecedenti, prout jura libertatis exposcunt.

183. Deus ergo pro signo independentiae, & sapientissimae providentiae suae, nempe ante omnem usum libertatis creatae absolute, & in re futurum perfectissimam suam libertatem exercet decernendo pro solo suo arbitrio, vel actionis bonae existentiam, vel permissionem actionis malae, prout scilicet suae sanctissimae voluntati placuerit, vel benefacere, vel punire, aut saltem specialiter non benefacere: certus quidem omnino (ut sapientissimum decet provisorem) quod eveniet infallibiliter quicquid ipse permiserit, aut decreverit, ratione memoratae scientiae Mediae affirmantis eventum determinatum sub hypothese, aut conditione praedicti decreti divini; quod proinde si liberè concipiat, antequam aliquid voluntas agat, immò antequam praevideatur existens, jam Deus absolute decernit cum omnimoda independentia, absolutissimoque dominio, & ut inquit Bernardus, *non solum potenter, sed etiam sapienter*, vel inferre actionem honestam, vel permittere actionem turpem, illaesa libertate voluntatis creatae, & relinquendo eidem plenam indifferentiam ad utrumlibet, adeoque ad immediatam determinationem, & sui ipsius, & Omnipotentiae indifferenter sibi applicatae.

184. Utrique postquam Deus in signo proprio libertatis suae pro suo beneplacito decrevit, atque liberrimè determinavit, vel inferre opus bonum, vel permittere pravam, ulterior (immediata videlicet) ejusdem operis determinatio ad Deum non spectat, neque verè possibilis ipsi est. Non spectat, inquam, ad Deum; quia ad munus causae primae pertinet quidem agere immediate actiones omnes causae secundae, non ta-

men pertinet illas omnes immediate determinare, sed potius debet illis motionem suam, & concursum attemperare concurrente cum ipsis secundum propriam conditionem earum: nam ut ait S. Thomas, *Motus primi moventis non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, sed in unoquoque secundum proprium modum*. Neque propterea sequitur, quòd Deus absolute non sit primum determinans; sicut non sequitur, quòd non sit primum vivens, primum intelligens, primum amans, licet non vivat per vitam creaturam, (quam tamen immediate producit) neque amet per amorem ipsius, neque per ejus intellectionem intelligat.

185. Praeterea non est Deo possibilis actionis liberae creaturae immediata determinatio: nam, si Deus creatam voluntatem ad proprium actum determinaret, voluntas verè non esset libera, nec haberet dominium sui actus. Porro, ut ait ipse D. Angelicus, *Voluntas dicitur habere dominium actus, non per exclusionem causae primae, sed quia causa prima non ita agit in voluntate, ut eam de necessitate ad unum determinet, sicut determinat naturam; & ideo determinatio actus relinquitur in potestate rationis, & voluntatis*. En juxta D. Thomam libertas voluntatis creatae, & dominium in proprios actus, postulat indispensabiliter, ne à causa prima determinetur, sed ut ipsa voluntas proprias actiones suas determinet, quae duo juxta S. Doctorem omnino sunt inter se connexa.

186. Enim verò, si Deus voluntatem humanam ad aliquod extremum determinatum praedeterminet efficaciter immediate, sanè voluntas nullam prorsus habebit veram indifferentiam electivam, neque nullam veram, & antecedentem potentiam ad extremum oppositum: ergo nec veram libertatem habebit.

187. Ponamus, Deum voluntatem hominis praedeterminare efficaciter ad aliquam actionem honestam,

D. Tho. q. 3. de Ma. 2. a. corp.

D. Tho. q. 3. de Potent. a. 7. ad 13.

Bern. Homil. 2. super Missus est.

flam, vel per gratiam infusam efficacem intrinsecè, ut communiter ponunt sapientissimi PP. Dominicani, vel unicè per suam voluntatem divinam, quod genus prædeterminationis docet novissimè P. Palancus, discedens à communi Prædeterminantium sententia, me quidem iudice, nullo fructu, sed cum incommodo inconsequentia. Certè voluntas, ut libera sit, debet habere veram potentiam, proximam, & antecedentem, vi cuius verè possit dissentire, aut resistere divinæ prædeterminationi; non enim potest stare libertas sine potentia vera, & antecedenti ad dissentiendum gratiæ auxilianti, ut expressè definit Tridentinum contra Calvinum, aliosque Sectarios. Aliunde verò humana voluntas nullam habere potest potentiam veram ad resistendum voluntati divinæ actionem aliquam prædeterminanti, sive per se immediatè, sive per gratiam efficacem intrinsecè; nisi velit P. Palancus, ut voluntas humana verè potentior sit Omnipotente Dei voluntate. Ergo voluntas libera verè non est, si sit à Deo prædeterminata antecederet, & immediatè.

188. Nec valet hic vulgaris distinctio de potentia in sensu composito, & in sensu diviso gratiæ (de qua modò nolo contendere, an sit terminorum abusus): nam quidquid de hoc sit, post omnem distinctionem excogitabilem, fatendum tandem Catholicis est hominis, voluntatem à Deo motam, & excitatam, habere simul cum gratia ipsa veram, antecedentem, ac proximam potentiam ad resistendum, seu dissentiendum eidem gratiæ moventi, & excitanti, non solum sufficienti (ut olim dicebatur), sed etiam efficaci, ut est evidens, & jam ex Tridentino supponunt Doctores Catholici.

189. Equis verò Catholicus dicere audeat humanam voluntatem habere posse veram potentiam proximam, expeditam, antecedentem-

que, ratione cuius dicatur, & sit verè, absolutè, & proximè potens resistere voluntati divinæ antecedenti, & efficaci? Alioqui quid clamat Scriptura, *Non est, qui possit tuæ resistere voluntati: Voluntati ejus quis resistet?* & similiter passim? Immo, nec fidei lumen necessarium hic est, cum luce ipsa rationis naturalis clarissimum, omnibus sit, miseræ creaturæ voluntatem nunquam verè posse resistere Creatoris, & Dei sui voluntati absolutæ, & efficaci. En nodum inplexissimum, & mihi fateor penitus insolubilem, nisi dicatur tandem (quod unicè restare videtur) liberam creaturæ actionem nunquam à Deo determinari posse antecederet, sive immediatè. Velle autem hoc idem argumentum retorquere in nostram sententiam, est ignorare principia nostra, de quibus modo plura non addam.

§. IV.

Ergo P. Palancus immeritò dixerat Societatis Auctores, & traducit scientiam Mediam.

190. **H**Æc verò nobis satis sanè injucunda, dicta sint, ut scientiam Mediam, & nostræ Societatis doctrinam in controversia tanti momenti nimis importunè traductam ab omni suspicione, vel nota, pro jure nostro vindicaremus: non autem ut directè nunc refellamus gratiam efficacem intrinsecè, seu prædeterminantem: quod ad institutum præsens non attinet: sicut neque illa reponere, quæ facile possem ad intempestivas acclamationes, quibus plaudit P. Palancus doctrinæ suæ triumphis, & palmis contra Societatis Doctores. Quos haud parùm etiā offendit, dum ipsos nullo jure privare nititur nomine sibi nimis charo, ac glorioso discipulorum D. Thomæ. Utique, quidquid levia nonnullorum verba sonuerint, audacter affir-

Trident.
sess. 6. 5. &
eadem sess.
can. 4.

Esth. 13.

Ad Roma.

9.

firmare non verear, nullos esse in Ecclesia Dei, quibus D. Thomæ doctrina magis in corde, & honore sit, quàm nostræ Societatis Doctores, uno, vel altero tantum excepto, qui certè nullam laudem ex hoc ipso in Societate assecutus est.

191. Quod si propterea (ut aliqui velle videntur) nomine Thomistarum peculiari dignandi Jesuitæ non sint, quòd D. Thomam in D. Thoma, potius quàm in aliis ipsius interpretibus, legere malint, & intelligere, non adeò stulti sumus, ut multum contendamus, aut curemus de nomine. Profectò D. Thomæ doctrina fons est clarissimus, ac limpidissimus, publici quidem juris, & totum irrigans paradisum Ecclesiæ. Nemo verò, qui possit è fonte ipso per se ipsum aquam haurire, haustum prius ab aliis, & transfusam de vase in vas, cujus solet frequenter odorem sapere, bibere volet, nisi desipiat.

192. Illud sanè mirandum, immò dolendum, quòd, cum S. Doctoris, etsi sensus profundus, & Angelicus planè est, stylus tamen sit planus, ac liquidus, indeque totus ipse mirum in modum ubique perspicuus, ac facilis, plerumque tamen omnes invicem sibi contradicentes sententiam suam probat ex D. Thoma. Quod argumentum non leve est, multos non sensum proprium ad D. Thomæ sensum, ut par esset inflectere, sed sensum D. Thomæ ad proprium sensum violenter detorquere; in quo opinor haud parùm frequenter peccatur ubique, neque cum parva veritatis injuria, & doctrinæ Theologicæ detrimento; de quo non cursum alibi dicturi sumus.

193. Denique nec sapientissimis Patribus Dominicanis existimo placituram adhortationem illam P. Palanci, qua ipsos adeò vehementer accendit contra legem reflexam Recetiorum, eo præcipuè titulo, quòd per illam nova in scholas scientia media, novusque usus illius invehatur: quasi videlicet scientia

Media doctrina quædam foret exotica, & non tantum exorbitans à solidæ Theologiæ principiis, sed etiam magnopere noxia, aut exitialis Ecclesiæ Dei.

194. Nescio, an sit in Theologia doctrina aliqua, quæ severius examen, atque diuturnius subjerit aliquando non apud unum tantum, sed apud plura tribunalia gravissima, ac demùm apud ipsam Apostolicam Sedem, & coram ipsis Summis Pontificibus, à quibus tamen adeò non est improbata, ut sit publicè doceri permissa; quidquid frustrà dicat Augustinus Leblanc Scriptor novissimus Lovaniensis in sua nova Historia Congregationum de Auxiliis nuper à Sacro Inquisitionis Hispanicæ Tribunali proscripta.

195. Profectò, quòd scientia, per quam Deus cognoscit futura contingentia, nulli innitatur decreto divino efficaci, & antecedenti, quod sit ipsorum futurorum causa, videtur esse sensus communissimus SS. Ecclesiæ Doctorum, apud quos illa assertio, *non idè effectus* (liber nimirum) *erit, quia id Deus scit; sed idè scit, quia futurus est*, frequens est, ac valde usitata, præsertim apud Augustinum, ex quo, & ex aliis SS. Ecclesiæ PP. multa possemus testimonia producere, si locus id, & tempus paterentur.

196. Sed audi, vel ex multis unicum testem, spondentem pro nobis, & eum quidem fide dignissimum, omnique exceptione majorem, nempe doctissimum Franciscum Romæum, eximium virum auctoritatis, Magistrum generalem Illustrissimi Ordinis Prædicatorum, unumque ex PP. Tridentini Concilii. Hic ergo vir eximius in suo egregio Opere de necessit. & libert. oper. verit. 8. sic loquitur. *Illud non est prætercundum, quòd si ad antiquos PP. te convertas; reperies; ferè omnes in hanc unam consentire sententiã*, Non ex eo, quòd Deus scit aliquid, idcirco futurum est; sed quia futurum est,

Romæus.

est, Deus novit: sic enim loquuntur Hieronymus, Augustinus, Origenes, Chrysostomus, & plerique alii orthodoxi Doctores. Hæc inclutus Magister Dominicanus.

197. Denique, an scientia Dei Media, quam Jesuitæ omnes unanimiter propugnamus, parum sit consentanea sanæ Theologiæ, & quæ propterea ab scholis Catholicis acriter explodenda sit, ut P. Palancus significat, loquantur duo alij graves Doctores, quibus scientia Media non est opinio, quam domo secum afferant, aut dogma, cui innutriti sint.

Alter eorum sit Gabriel Pennotus ex Ordine S. Augustini Canoniorum Regularium clarissimus Abbas, & Doctor, qui in suo Propugnaculo humanæ libert. li. 3. c. 3. n. 6. sic de scientia Media proloquitur. *An ista scientia sit utilis ad Theologicas difficultates enodandas, maxime ad hereticorum cavillos tollendos, & libertatem humani arbitrii cum divina præscientia, prædestinatione, & efficacia divine gratiæ, conciliandam, credendum est in arte versatis disputantibus crebrò cum hereticis.* Ita ille.

198. Alter sit Daniel à S. Josepho Carmelitanus strictioris observatiæ, acutus sanè Theologus, ac præclarus, qui to. 1. Disputationum in S. Thomam disp. 24. post assertam, & latè propugnatam per octo integra capita scientiam Mediam ex Scriptura, Patribus, D. Thoma, & ratione, tandem c. 9. concludit in hæc verba, *De hominum salute, que tota divine gratiæ adjumentis, liberoque arbitrio nititur, malè mereri eos, qui conditionatam à Deo scientiam rejiciunt: pejus, qui eam agnoscere coacti, absoluto, præfinitique decreto subjectam volunt: pessimè, qui apud Theologiarum rerum indoctos, aut certè non satis peritos, maledictis suis in invidiam trahunt.* De quibus ego (inquit) sic censeo, eos in ista controversia, vel partis utriusque momenta non planè assequi, vel opinionem

sua potius, quàm veritati servire. Contra verò plurimum Rempublicam debere Christianam iis, qui conditionalem scientiam absoluto Dei decreto priorem, sacris ex litteris, Patrumque, ac D. Thoma monumentis, in quibus delitescibat, in lucem Theologiæ vocaverint; quaque modo liberam creaturæ voluntatem cum Dei scientia, & auxiliis conciliet, atque ita de Vicleffi, Lutheri, & Calvinii erroribus triumphet, magno Christiani orbis bono ostenderit. Hæc prælaudatus Auctor ex familia illustrissima, atque religiosissima: sed doctrinæ de physicis prædeterminationibus, additisissima.

199. Ineptum ergo, & fallax incitamentum P. Palancus obrulit sapientissimis PP. Dominicanis, quo ad bellum contra novam morum Theologiam, & contra legem Recentiorum reflexam strenuè suscipiendum accenderentur. Porro importunis, & alienis rationibus excitari planè non debent, ut omni opum vi, totisque conatibus eant contra benignæ Theologiæ impetum, viri piissimi, ac cordatissimi, quibus domus Dei zelus, Christianorum morum honestas, Summorum Pontificum votum, & pariter doctrina Præceptoris Angelici, debito in pretio, & honore sunt. His calcaribus addere non importunum tantum, verum, & difficile sit.

§. V.

Productæ solutionis, vel instantiæ, nimia importunitas demonstratur.

200. **E**X dictis ergo facile concludere est, quàm longè absit doctrina Jesuitica de concursu divino ad actus liberos voluntatis creatæ, ut cum lege reflexa Recentiorum conferri sine injuria potuerit.

Enim verò, quòd Deus concursum suum attemperet volūtati creatæ, dum concurrit cum ipsa ad libe-

M m ras

ras ejus actiones, nihil arguit respectu Dei, vel indecentiæ, vel repugnantia: sed solum probat, quod verissimum est, & à nemine potest catholicè negari, nempe aliter Deum concurrere cum causis liberis, ac concurrere cum naturalibus. Utique, nisi Deus relinquat voluntati creatæ liberæ sui determinationem ad, quod voluerit, libertatis extremum, voluntas ageret actiones suas determinata ad unum haud secus quam natura, ignis ex. g. atque adeò non liberè, sed purè naturaliter, ac necessariò: nam, ut aiebat nuper D. Angelicus, *Voluntas dicitur habere dominium actus* (hoc est, liberè agere), *non per exclusionem causæ primæ, sed quia causa prima non ita agit in voluntate, ut eam de necessitate ad unum determinet, sicut determinat naturam; & ideo determinatio actus relinquitur in potestate rationis, & voluntatis.*

201. Neque hinc sequitur, vel apparenter, voluntatem creatam esse primum determinans, aut primum liberum absolutè, & simpliciter, sed potius absolutè secundum, & essentialiter primo subordinatum: cum in omni exercitio libero, in omni sua determinatione, dependeat essentialiter à Deo, tanquam à prima, ac suprema causa prius se liberè determinante in signo proprio libertatis suæ absolutissimæ, ac perfectissimæ. Nostra erga volūtas liberè agit, & unicè se ipsam immediatè determinat, non tamen in eodem signo, quo Deus, sed in signo essentialiter posteriori, & supponenti signum libertatis divinæ perfectissimè jam exercitæ.

202. Hinc verò solum concludere licet, voluntatem creatam respectu actionis propriæ esse primum, aut potius unicum liberum, & determinans immediatam (sicut est unicum vivens, & amans); absolutè verò secundum, & præsupponens aliud, à quo omninò dependeat, & cui sit essentialiter subordinatum. Similiter non sequitur, quod voluntas

creata respectu suæ actionis sit primum movens, aut primum agens, non solum absolutè, verum etiam nec immediatè, cum pendeat essentialiter à Deo, tanquam à causa prima, & universalī, ut simul immediatè coagente, & multipliciter ipsam voluntatem movente, quanvis non prævia aliqua motione, quæ efficaciter ipsam ad unum prædeterminet.

203. Hinc patet evidenter, quàm sit indigna, & longè importunissima comparatio doctrinæ Jesuiticæ de concursu divino ad actus liberos, & morales cum moderno commento Recentiorum de lege Dei reflexa, ac subsequenti.

Nimirum ista, quam statuimus divinæ Omnipotentiae attemperatio ad concurrèdum cum nostra voluntate, nec Deum facit pendente aliquo modo à voluntate nostra, aut ab ejus operatione, neque ulla ratione, tollit, aut minuit, plenissimum, absolutissimum, ac potentissimum Dei dominium, ratione cuius liberè possit quamcunque nostrā liberam actionem moraliter honestam, aut turpem, intendere efficaciter, si libuerit, vel permittere infallibiliter, utcumque, & quodcumque sibi placuerit, ante omne exercitium ipsius voluntatis absolutè, & in re futurum, ut §. 2. exposuimus.

204. Nec verò spectat ad munus causæ primæ determinare, aut prædeterminare omnem actionem causæ secundæ efficaciter, & immediatè (alioqui, ut ostendimus, nulla libera foret); sed solum dare illi virtutem, & veram facultatem ad agendum, & insuper concurrere immediatè cum ipsa secundum proprium modum, ut aiebat Doctor Angelicus, hoc est, Omnipotentiam applicando, vel per decretum efficax, & determinatum ad unum, si causa non sit libera, sed naturalis; vel, si sit libera, per decretum indifferens ad utrumlibet libertatis extremum, & ab ipsa causa secunda immediatè determinandum.

Quid

205. Quid verò hæc ad legem reflexam? Nunquid ejusdem generis sunt, Deum largiri liberè creaturis intellectualibus liberam facultatem, ut morales suas actiones eligant, ac determinent immediatè, cum multiplici tamen subjectione, & dependentia à concursu Dei, & permittere hominibus, ut hominum errores, & opiniones, sequantur, tanquam regulam agendi nulli alteri regulæ subordinatam, sed absolutam ab omni subjectione; immò, quam Deus ipse subsequi, ac probare teneatur, eidemque non liberè conformari per voluntatem suam reflexam? Quis dicat? Quænam hic cogitari potest, aut fingi, attemperatio divinæ voluntatis, quæ non tollat ab ipsa rationem primæ regulæ, ut illam in errores, & opiniones hominum transferat?

206. Nam regula prima moralis honestatis est, quæ in se ipsa, & per se ipsam recta, ut cognita ab ipso operante, derivat in ipsius operationem honestatem, ac rectitudinem, quæ tota denique resolvatur in ipsam primam regulam, ut in primum principium, & mensuram totius rectitudinis, & honestatis. At, si Deus

teneatur necessariò permittere, aut probare, ut honestum per suam voluntatem reflexam quidquid falsò re ipsa dummodò probabiliter, homines honestum putaverint, nulla voluntas Dei antecedens, aut consequens, sed opiniones potiùs, atque judicia hominum, etiam falsa, habent rationem primæ mensuræ, in quam tota moralis actionis rectitudo resolvatur, velut in primum honestatis principium, quod à nullo dependeat in regulando, & cui alia quælibet regula subijci debeat, ac subordinari. Ergo non aliqua voluntas Dei, sed hominum errores, & opiniones sunt prima regula moralis honestatis, idest, quæ nulli alteri subiecta sit, & cui alia quæcunque, etiam voluntas ipsa divina subiecta sit, & subordinata. Hæc præcedenti articulo demonstrata jam manent rationibus perspicuis, atque patentibus, quæ repetendæ modò non sunt.

Et hic sit hujus controversiæ finis, quam in brevem summam collectam ecce jam tibi damus more nostro cum universa doctrina tradita.

SYNOPSIS UNIVERSÆ DOCTRINÆ.

207. **E**rgo omnia, quæ hæcenus dicta sunt, sic per compendium digere.

Omnis actio moralis dicitur honesta, vel turpis, per respectum, & habitudinem ad regulam moralis honestatis. Regula verò ejusmodi duplex est, altera prima, absoluta, ac suprema, quæ est lex æterna, seu voluntas Dei; altera secunda, subiecta, & primæ omninò subordinata; & hæc est signum, quodvis ipsam regulam primam, seu legem Dei, nobis manifestans, & applicans.

208. Id rursus, cum dupliciter fieri possit, duplex inde resultat regula secunda honestatis: vel enim signum illud est instrumentale dun-

taxat, quod nempe non formaliter, ac per se ipsum, sed objectivè tantum, & ut cognitum, ostendit nobis regulam primam; & hæc est regula secunda objectiva: vel est signum formale, nempe notitia ipsa, seu judicium actuale in intellectu ipsius operantis subiectivè, & formaliter existens, proponens ipsi, & applicans primam regulam, vel in se ipsa (aut potius penes se ipsam; neque enim alium modò immediationis sensum curamus) immediatè, ac directè cognitam; vel potiùs non immediatè in se, sed mediatè, & in alio signo, seu regula objectiva secunda: & hoc formale signum applicans nobis regulam objectivam, dicitur

M m 2 re-